

Co-funded by
the European Union

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ
ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ
НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ
ВИХОВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Одеса

2025

Оргкомітет конференції:

Давиденко В'ячеслав, ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Корнієнко Максим, проректор університету, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Беляк Ольга, директор КЗ «Одеський фаховий педагогічний коледж», кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Домброван Наталія Василівна, начальник відділу організації наукової роботи ОДУВС, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Ковальова Олена Володимирівна, професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, майор поліції;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри загальноправових дисциплін, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Пальшков Костянтин Євгенович, професор кафедри загальноправових дисциплін, кандидат політичних наук, доцент;

Пишна Алла Георгіївна, завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Харченко Наталія Михайлівна, практичний психолог, кандидат психологічних наук.

Статті друкуються в авторському варіанті. Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували запропоновані обсяги.

Забезпечення принципу гідності дитини : протидія насильницьким методам виховання : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 р.). – Одеса : ОДУВС, 2025. – 214 с.

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності.

САЙТ КОНФЕРЕНЦІЇ

НЕНАСИЛЬНИЦЬКІ ПОЛІТИКИ ТА ПРАКТИКИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ: ДОСВІД ЄС ТА УКРАЇНИ

ПИШНА Алла

*завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції
факультету підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності НПУ
Одеського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

Ненасильницьке виховання дітей є ключовим елементом сучасної правової політики як на рівні Європейського Союзу, так і в Україні. Цей підхід базується на усвідомленні того, що забезпечення гідності дитини, її психологічного та фізичного благополуччя є пріоритетними завданнями державної політики та правозастосовної практики. В умовах трансформації правової системи України відповідно до європейських стандартів особливого значення набуває імплементація норм, що регламентують ненасильницьке виховання, а також створення ефективних механізмів запобігання та протидії жорсткому поводженню з дітьми. З огляду на це важливим аспектом є аналіз досвіду ЄС, який демонструє високий рівень нормативно-правового забезпечення у сфері захисту дітей від насильства, зокрема шляхом законодавчого закріплення заборони фізичних покарань та запровадження програм підтримки батьків і педагогів

В Україні спостерігається активний розвиток політики ненасильницького виховання через впровадження освітніх, наукових та правозастосовних ініціатив. Наприклад, проведення міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення принципу гідності дитини: протидія насильницьким методам виховання» є частиною реалізації проєкту Європейського Союзу Еразмус+ Жан Моне «Ненасильницькі практики виховання: досвід ЄС» [1]. Важливим кроком стало видання у 2020 році навчально-методичного посібника від UNICEF щодо запобігання та протидії насильству: діяльність закладів освіти [2]. Цей документ містить навчальну програму для слухачів післядипломної педагогічної освіти, а також теоретично-практичне забезпечення її реалізації, що сприяє формуванню єдиної концепції ненасильницького виховання.

Загальною тенденцією в ЄС та Україні є поступова відмова від репресивних методів виховання на користь підходів, що ґрунтуються на захисті прав дитини, психологічній підтримці та створенні сприятливого соціального середовища. В Європі такі зміни

підтримуються законодавчо: у багатьох країнах заборонені фізичні покарання, а держава активно впроваджує освітні програми для батьків і педагогів, спрямовані на формування ефективних комунікативних стратегій та розвиток емоційного інтелекту дітей. В Україні цей процес перебуває на стадії поступового впровадження через прийняття відповідних нормативно-правових актів, адаптацію освітніх програм та активізацію міжнародної співпраці. Важливим аспектом є розуміння того, що правові норми у сфері захисту дітей повинні супроводжуватися комплексними соціальними, економічними та психологічними заходами, які сприятимуть утвердженню ненасильницьких практик як загальноприйнятого стандарту виховання.

Формування політики ненасильницького виховання дітей є ключовим аспектом правового регулювання як на рівні Європейського Союзу, так і в Україні. Європейська практика ґрунтується на загальновизнаних міжнародних стандартах, зокрема положеннях Конвенції ООН про права дитини 1989 року [3], яка зобов'язує держави-учасниці вживати всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних та освітніх заходів для захисту дитини від усіх форм насильства, фізичного або психологічного. Директива Європейського Парламенту та Ради 2012/29/ЄС [4] встановлює мінімальні стандарти прав, підтримки та захисту дітей, які постраждали від насильства, а також зобов'язує держави-члени забезпечити належні механізми запобігання таким випадкам. У багатьох країнах ЄС, зокрема у Швеції, Фінляндії, Німеччині, Франції та Іспанії, національне законодавство передбачає пряму заборону фізичних покарань дітей у будь-якій формі, що є основою політики ненасильницького виховання.

Українське законодавство також містить ряд нормативно-правових актів, спрямованих на захист дітей від насильства. Конституція України у статті 52 гарантує рівний захист прав дітей незалежно від їхнього походження, а стаття 28 передбачає, що жодна особа не може бути піддана жорстокому або такому, що принижує її гідність, поведженню чи покаранню[5]. Базовим законом, що регулює питання захисту дітей від насильства, є Закон України «Про охорону дитинства» [6], який у статті 10 визначає право дитини на захист від усіх форм насильства та експлуатації. Важливими є також положення Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [7], який передбачає механізми виявлення, реагування та профілактики випадків жорстокого поведження з дітьми. Відповідно до цього закону, органи державної влади, зокрема Національна

поліція, органи опіки та піклування, а також освітні установи, зобов'язані здійснювати моніторинг ситуацій, які можуть свідчити про загрозу для дитини.

Політика щодо практик виховання дітей в Європейському Союзі та Україні демонструє суттєві відмінності як у правовому регулюванні, так і в реальному застосуванні механізмів забезпечення захисту дітей від насильницьких методів виховання. У країнах ЄС переважає підхід, що базується на повній забороні фізичних покарань дітей на законодавчому рівні та активній державній підтримці освітніх і соціальних програм для батьків. В Україні нормативна база поступово адаптується до європейських стандартів, проте на практиці механізми захисту дітей від насильницьких методів виховання залишаються недостатньо ефективними. Наприклад, у Словаччині відповідно до Цивільного кодексу (Zákon č. 40/1964 Zb) [8] та Закону про соціально-правовий захист дітей та соціальну опіку (Zákon č. 305/2005 Z. z.) [9] фізичні покарання заборонені у всіх сферах, включаючи сімейне виховання. Органи соціального захисту мають повноваження втручатися в ситуації, коли є підозра на застосування насильства щодо дитини, навіть якщо немає офіційної скарги. В Україні, відповідно до статті 150 Сімейного кодексу [10], батьки зобов'язані виховувати дитину в дусі поваги до прав і свобод інших людей, але відсутня пряма норма, яка б забороняла фізичне покарання дітей у сім'ї. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [7] передбачає механізми реагування на насильство в сім'ї, проте вони орієнтовані здебільшого на випадки тяжкого фізичного чи психологічного насильства, що ускладнює виявлення менш виражених, але системних випадків жорстокого поводження.

У Польщі Закон про сім'ю та опіку (Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy) [11] та Закон про запобігання домашньому насильству (Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) [12] прямо забороняють будь-які форми фізичних покарань дітей. Польське законодавство передбачає можливість примусового вилучення дитини з сім'ї, якщо встановлено факт застосування фізичного або психологічного насильства. В Україні механізм тимчасового вилучення дитини застосовується лише у випадках серйозної загрози її життю чи здоров'ю, а відсутність чіткої правової позиції щодо неприпустимості фізичних покарань створює прогалини у правозастосовній практиці.

У Німеччині Закон про реформи у сфері виховання дітей (Gesetz zur Ächtung der Gewalt in der Erziehung) [13] ще у 2000 році закріпив право дитини на ненасильницьке виховання, встановивши, що

будь-які форми тілесного покарання, заподіяння фізичного болю чи приниження є незаконними. Додатково німецьке законодавство передбачає обов'язкову участь батьків у спеціальних програмах з ненасильницького виховання у випадках, коли встановлено факти насильства в сім'ї. В Україні подібні механізми лише починають впроваджуватися. Хоча стаття 28 Конституції України гарантує, що ніхто не може бути підданий жорстокому або такому, що принижує його гідність, поведженню, на практиці механізм захисту дітей залишається недостатньо дієвим через відсутність системних програм навчання батьків ненасильницькому вихованню.

Таким чином, аналізуючи загальні тенденції правового регулювання в ЄС та Україні, можна відзначити, що країни Європейського Союзу роблять акцент на превентивних заходах, зокрема на забороні фізичних покарань та впровадженні програм підтримки для сімей. Україна, хоч і має загальні норми щодо захисту прав дитини, все ще не у повній мірі забезпечує повноцінну імплементацію стандартів ЄС, що вимагає не лише вдосконалення нормативно-правової бази, а й активного розвитку механізмів практичної реалізації політики ненасильницького виховання. Загалом відмінності у політиці ненасильницького виховання між ЄС та Україною обумовлені різним рівнем розвитку правозахисних інститутів, відмінностями у правовій культурі та підходах до формування державної політики у сфері захисту прав дитини. В Україні нормативно-правове регулювання має здебільшого загальний характер, тоді як у країнах ЄС воно більш деталізоване та включає ефективні механізми контролю за його дотриманням. Впровадження найкращих європейських практик може сприяти створенню в Україні комплексної системи захисту прав дітей, яка ґрунтуватиметься на забороні фізичних покарань, розвитку соціальних програм підтримки батьків та підвищенні рівня обізнаності суспільства щодо методів ненасильницького виховання.

Література:

1. Міжнародна науково-практична конференція «Забезпечення принципу гідності дитини: протидія насильницьким методам виховання» (24-25.04.2025 р., онлайн/офлайн). URL: <https://erasmusplus.org.ua/project-news/mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferencziya-zabezpechennya-pryncypu-gidnosti-dytyny-protydiya-nasylnyckym-metodam-vyhovannya-24-25-04-2025-r-onlajn-oflajn>.

2. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Байдик

В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ.: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.

3. Конвенції ООН про права дитини. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

4. Директива Європейського Парламенту та Ради 2012/29/ЄС. URL. <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2023/09/%D0%94%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0-2012-92.pdf>.

5. Конституція України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

6. Про охорону дитинства. Закон України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.

7. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

8. Zákon č. 40/1964 Zb. URL. <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravnepredpisy/SK/ZZ/1964/40/>.

9. Zákon č. 305/2005 Z. Z. URL. <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-305>.

10. Сімейний кодекс України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

11. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. URL. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19640090059>.

12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. URL. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20051801493>.

13. Gesetz zur Ächtung der Gewalt in der Erziehung. URL. https://de.wikipedia.org/wiki/Gesetz_zur_%C3%84chtung_von_Gewalt_in_der_Erziehung.

Наукове видання

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ ВИХОВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Підп. до друку 24.06.2027" . Формат 60x84/16.
Друк" . Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 14,7. Обл.-вид. арк. 15.2.
Наклад 60 прим.

Надруковано з готового оригінал-макет 0
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська,1,
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009